

סיכום תהליך מדידה והערכה של פעילות המועדוניות – תשפ"ג

נכתב עבור "העמותה לקידום החינוך בתל אביב-יפו"

ספטמבר 2023

תקציר מנהלים

מטרת-העל של התהליך הנוכחי הינה להעריך את האופן שבו המועדוניות של העמותה לקידום החינוך בת"א-יפו תורמת ליכולותיהם של הילדים המשתתפים.

בתהליך המדידה השתתפו ילדים מ-7 מועדוניות שמהווים מדגם של כלל הילדים במועדוניות. המדדים נלקחו בעיקר מתוך שאלוני הרף שמולאו באמצעות אנשי הצוות ומרכיבים תמונה פסיכו-חינוכית על תפקודם של הילדים.

הממצאים מראים כי באופן כללי, חל שיפור מובהק בתפקוד הלימודי, החברתי, האישי-רגשי, במסוגלות העצמית ובוויסות הרגשי של הילדים. כמו כן נצפתה ירידה מובהקת בבעיות המשמעת המדווחות במועדוניות. בהמשך לכך, מעל דווחה עמידה ביעדים לימודיים, חברתיים או רגשיים בקרב מעל למחצית מהילדים.

בנוגע לתפקוד בבית הספר, לא חל שיפור מובהק במדדי התפקוד או הציונים.

בבדיקה של תרומת המועדוניות לילדים שעברו אירועי חיים קיצוניים בשנת תשפ"ג נמצא שיפור מובהק וגדול במדדים הפסיכולוגיים שנמדדו ובתוכם חזקות הילדים, הרגלי חיים, תפקודי חברתי, בעיות משמעת, תפקוד אישי-רגשי, מסוגלות עצמית וויסות רגשי.

על כן, ניתן לומר על פי נתונים אלו, השתתפות הילדים במסגרות המועדוניות תורמת באופן משמעותי לצמיחה בכישורים האישיים, הרגשיים והחברתיים שלהם. בנוסף, באשר למדדי תפקוד בבית הספר, הנתונים מציעים כי השתתפות במועדוניות אמנם אינה משפרת את התפקוד הלימודי הישיר אך מהווה מעין גורם מגן מפני הידרדרות.

תוכן עניינים

עמוד	פרק
4	אודות פעילות המועדוניות
5	מטרות תהליך המדידה
6	מתודולוגיה
6	1. תהליך איסוף הנתונים
6	2. מדדים
8	3. הליך המדידה
8	מדדים ושאלונים
9	ממצאים
9	1. שינוי במדדים הפסיכולוגיים לאורך שנת הפעילות
12	2. עמידה ביעדים
14	3. שינוי בתפקוד בבית הספר לאורך התוכנית
17	4. ילדים עם אירועי חיים קיצוניים

אודות פעילות המועדוניות

העמותה מפעילה מועדוניות חינוכיות-טיפוליות במטרה לתת מענה לקשיים לימודיים, התנהגותיים ורגשיים של ילדים בסיכון המתגוררים ביפו, דרום תל אביב, בת ים ויהוד. הילדים מקבלים ארוחת צהריים חמה, עזרה בהכנת שעורי בית, פעילויות העשרה מגוונות, טיפולים פרטניים וכיוב'.

המועדוניות משמשות כהרחבה ליום הלימודים של הילדים. במהלך שנת הלימודים, הן פתוחות בכל יום מסיום ב"ס/גן ועד אחר הצהריים. במהלך חופשות בית הספר, המועדוניות פתוחות בכל בוקר בימי חול ומעניקות לילדים חלופה בטוחה ומטפחת לשעות בהן הילדים נשארים ללא השגחה.

מטרות תהליך המדידה

מטרת-העל של התהליך הנוכחי הינה **להעריך את האופן שבו המועדוניות תורמות ליכולות האישיות, הרגשיות והחברתיות של המשתתפים בהן.**

בתוך כך, ישנן מספר מטרות-משנה:

1. לספק **תמונה אמפירית מבוססת-נתונים**, שנבנתה על פי הכללים המקובלים במדעי החברה למדידת תהליכים אישיים וקבוצתיים.
2. לשמר את **נקודות החוזקה** שמספקות את התוצרים המצופים בתוכנית, מחד, וכן לשמש **בסיס לשיפור נקודות החולשה** בתוכנית.
3. **לתקשר באופן מספרי-סטטיסטי את הישגי התוכנית כלפי בעלי העניין** – המדריכים, הנהלת העמותה, התורמים ובעלי עניין רלבנטיים נוספים.

מתודולוגיה

1. תהליך איסוף הנתונים

נאספו נתונים על ילדים מ-7 המועדוניות הבאות: גורדון, יצחק שדה, מצובה, יפו ד' צעירים, יפו ד' מבוגרים, יהב ויובל, מקום בלב. מועדוניות אלו הרכיבו את המדגם של הילדים שהשתתפו בתהליך המדידה וההערכה, כאשר מדגם זה אמור לייצג את כלל הילדים בשאר המועדוניות שלא נדגמו (=אוכלוסיית המחקר).

טבלה 1 מציגה את התפלגות המשתנים הדמוגרפיים של הילדים.

טבלה 1: התפלגות המשתנים הדמוגרפיים של הילדים

טווח	סטיית תקן	ממוצע	שכיחות (%)	
				מגדר
			58.0%	• בנים
			42.0%	• בנות
7-13	1.30	9.97		גיל
				סוג החינוך
			64.8%	רגיל
			35.2%	מיוחד

2. מדדים

בוצעה הערכה לשיפור במדדים הבאים מתוך שאלוני הרף:

משמעות של ציון גבוה	מהימנות (אלפא קרונבאך)	ציון סופי למדידה	מדד
מגוון רחב ועשיר של חזקות	-	סכום	חזקות הילד

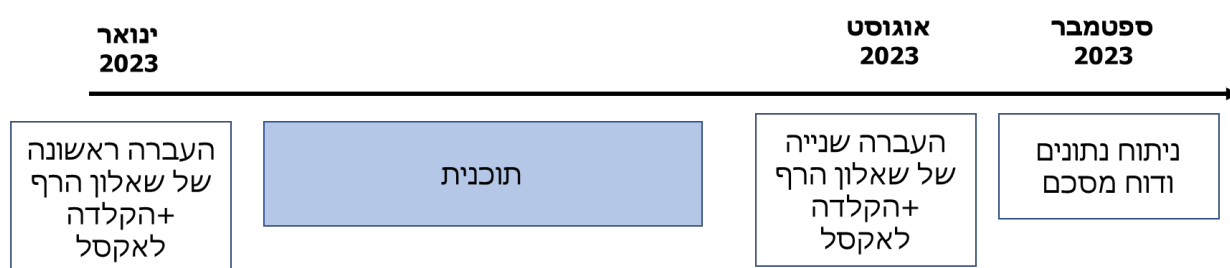
רמה גבוהה של שמירה על כללי היגיינה, סדר וארגון	0.732	ממוצע (1-5)	הרגלי חיים בסיסיים
רמה גבוהה של יכולות לימודיות (תלמידאות)	0.920	ממוצע (1-5)	תפקוד לימודי
רמה גבוהה של מיומנויות חברתיות	0.761	ממוצע (1-5)	תפקוד חברתי במועדונית
רמה גבוהה של אלימות וחוסר משמעת	0.818	ממוצע (1-5)	בעיות משמעת במועדונית
חוסן רגשי גבוה	0.764	ממוצע (1-5)	תפקוד אישי-רגשי במועדונית
מוטיבציה ומסוגלות גבוהות	0.806	ממוצע (1-5)	מסוגלות עצמית
יכולת טובה של ניהול רגשות	0.756	ממוצע (1-5)	וויסות רגשי
הגעה ליעדים שהוצבו	-	-	עמידה ביעדים (לימודי, חברתי, רגשי)
התנהגות מצוינת	-	ציון (1-5)	התנהגות בכיתה
הגעה סדירה	-	ציון (1-5)	הגעה לבית הספר
ידע באנגלית	-	ציון (0-100)	ציון באנגלית
ידע בחשבון	-	ציון (0-100)	ציון בחשבון
ידע בעברית	-	ציון (0-100)	ציון בעברית

כל המדדים הוערכו באמצעות סולם ליקרט בין 1 (בהחלט לא) ל-5 (בהחלט כן) ונמצאו בעלי מהימנות פנימית גבוהה (אלפא קרונבאך מעל 0.70). המדדים נמדדו באמצעות אנשי הצוות של המועדוניות המלווים את הילדים בצורה קרובה.

3. הליך המדידה

המשתנים נמדדו בשתי נקודות זמן: בתחילת הפעילות ובסוף הפעילות.

תרשים 1: מהלך תהליך המדידה

על מנת לבחון הבדלי מובהקות סטטיסטית בין שתי נקודות המדידה בוצעו מבחני T והופקו נתוני מובהקות p. נתון p שנמוך מ-0.05 משמעות נתון מובהק סטטיסטית המצביע על שיפור משמעותי בין שתי נקודות המדידה.

ממצאים

1. שינוי במדדים הפסיכולוגיים לאורך שנת הפעילות

טבלה 2 מציגה את השוואת המדדים הפסיכולוגיים לפני ואחרי התוכנית. ניתוח הממצאים מצביע על מספר תוצאות מובהקות ביכולות התלמידים בעקבות ההשתתפות במועדוניות:

ראשית, חלה עלייה מובהקת של כ-6% ברמת **הרגלי החיים הבסיסיים** של הילדים בין תחילת השנה לסוף השנה ($p=.007$). משמעות הדבר היא שלאחר ההשתתפות במועדוניות, המשתתפים בעלי יכולות גבוהות יותר של סדר, ארגון ועמידה בכללים חברתיים.

שנית, נמצאה עלייה מובהקת של כ-12% ברמת **התפקוד הלימודי** של הילדים בין תחילת השנה לסוף השנה ($p<.001$). משמעות הדבר היא שלאחר ההשתתפות במועדוניות, היכולות הלימודיות ורמת התלמידאות של המשתתפים עלתה בצורה משמעותית.

שלישית, נמצאה עלייה מובהקת של כ-13% ברמת **התפקוד החברתי** של הילדים במועדוניות בין תחילת השנה לסוף השנה ($p<.001$). משמעות הדבר היא שלאחר ההשתתפות במועדוניות, המיומנויות החברתיות המשתתפים עלו בצורה משמעותית.

רביעית, נמצאה ירידה מובהקת של כ-16% ב**בעיות המשמעת** של הילדים במועדוניות בין תחילת השנה לסוף השנה ($p=.008$). משמעות הדבר היא שלאחר ההשתתפות במועדוניות, הצוות מדווח על פחות אלימות מילולית ופיזית ועל פחות הישנות של בעיות משמעת.

כמו כן נמצאה עלייה של כ-20% (!) ברמת **התפקוד האישי-רגשי** של הילדים במועדוניות בין תחילת השנה לסוף השנה ($p<.001$). משמעות הדבר היא שלאחר ההשתתפות במועדוניות, הילדים מפגינים יותר חוסן רגשי, מצב רוח טוב יותר, ודימוי עצמי כללי חיובי יותר. זהו המדד שהשתפר בצורה המשמעותית ביותר.

עוד נמצאה עלייה של כ-7% ברמת **המסוגלות העצמית** של הילדים במועדוניות בין תחילת השנה לסוף השנה ($p=.023$). משמעות הדבר היא שלאחר ההשתתפות במועדוניות,

הילדים מפגינים יותר מסוגלות להתמודד עם אתגרים בצורה עצמאית ועם בשלות רגשית טובה יותר.

לבסוף, נמצאה עלייה של כ-6% ברמת הוויסות הרגשי של הילדים במועדוניות בין תחילת השנה לסוף השנה ($p=0.039$). משמעות הדבר היא שלאחר ההשתתפות במועדוניות, הילדים מפגינים יותר יכולות של וויסות רגשי וניהול רגשות שליליים, כולל בקשת עזרה במידת הצורך.

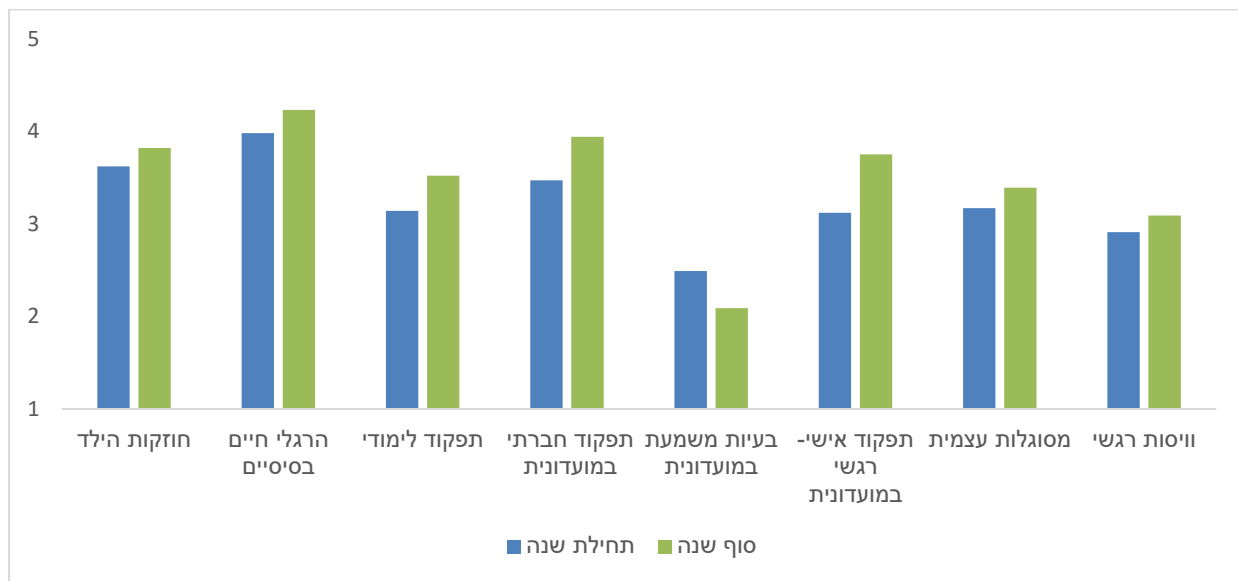
יש לציין כי לא חל שינוי מובהק בחזקות הילד בין תחילת השנה לסוף השנה ($p=0.490$).

טבלה 2: הבדלים בין שתי נקודות המדידה במדדי המחקר

מובהקות p	שינוי (%)	סוף שנה		תחילת שנה		
		ס.ת.	ממוצע	ס.ת.	ממוצע	
.490	5.52%	2.08	3.82	2.16	3.62	חזקות הילד
.014	6.28%	0.74	4.23	0.79	3.98	הרגלי חיים בסיסיים
.007	12.10%	0.98	3.52	1.00	3.14	תפקוד לימודי
<.001	13.54%	0.79	3.94	0.77	3.47	תפקוד חברתי במועדונית
.008	-16.06%	1.08	2.09	1.13	2.49	בעיות משמעת במועדונית
<.001	20.19%	0.77	3.75	0.91	3.12	תפקוד אישי-רגשי
.023	6.94%	0.66	3.39	0.76	3.17	מסוגלות עצמית
.039	6.19%	0.59	3.09	0.60	2.91	וויסות רגשי

הערה: כאשר רמת המובהקות p נמוכה מ-0.05 פירוש הדבר שהשינוי הינו מובהק סטטיסטית.

תרשים 1: הבדלים בין שתי נקודות המדידה במדדי המחקר

2. עמידה ביעדים

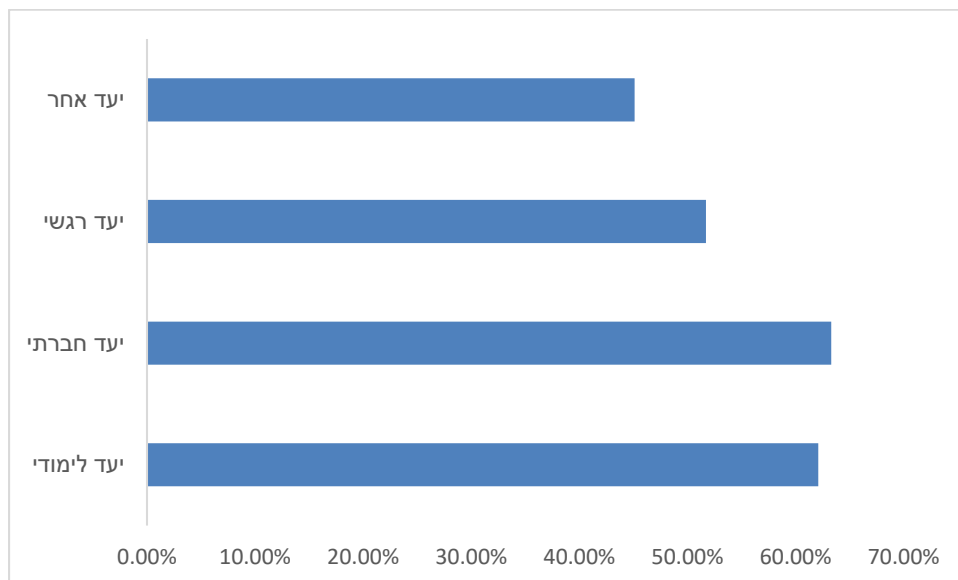
טבלה 3 מפרטת את שיעורי הילדים שעמדו ביעדים שהוצבו להם בתחילת שנה לפי דיווח אנשי הצוות.

הנתונים מראים כי מעל ל-60% מהילדים עמדו ביעדים הלימודיים והחברתיים שהוצבו להם מצד אנשי הצוות. בהמשך לכך, כ-51% מכלל הילדים עמדו ביעדים הרגשיים, ועוד כ-45% עמדו ביעדים אחרים.

טבלה 3: שיעורי הילדים שעמדו ביעדים שהוצבו להם

עמידה ביעדים בסיום השנה	
62.1%	יעד לימודי
63.3%	יעד חברתי
51.7%	יעד רגשי
45.1%	יעד אחר

תרשים 2: שיעורי הילדים שעמדו ביעדים בסיום השנה

3. שינוי בתפקוד בבית הספר לאורך התוכנית

טבלה 4 מציגה את השוואת מדדי התפקוד בבית הספר לפני ואחרי התוכנית.

באופן כללי, לא נמצאו הבדלים מובהקים בין מדדי התפקוד בתחילת השנה לסוף השנה. משמעות ממצא זה היא שגם אם לא הושג שיפור מובהק, לא חלה גם הידרדרות מובהקת לאורך השנה. בתוך כך, ניתן להסתכל על תפקיד המועדוניות מצד התפקוד בבית הספר כגורם מגן מפני הידרדרות בתפקוד.

ועדיין, למרות חוסר המובהקות של הממצאים במדדי התפקוד בבית הספר, ניתן להצביע על מספר מגמות.

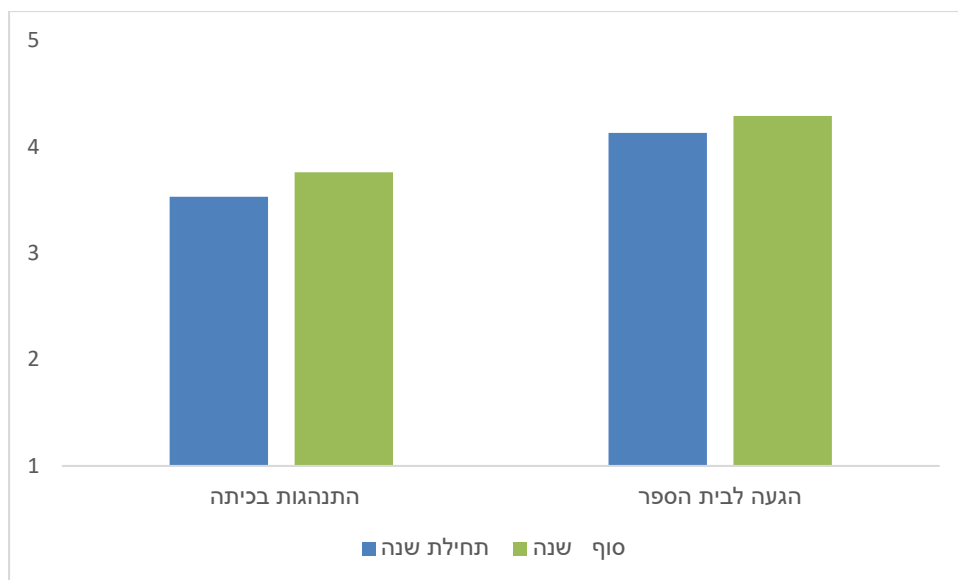
ראשית, חלה עלייה של כ-6% בהתנהגות בכיתה וכן עלייה של כ-4% בהגעה לבית הספר. משמעות הדבר היא שבעקבות הפעילות במועדוניות, חלה עלייה קלה (ולא מובהקת) בתפיסת בית הספר מצד התלמידים, כך שהם הפגינו יותר רצינות כפי שהתבטאה בנוכחות הגבוהה שלהם במוסדות החינוך.

שנית, הציונים באנגלית, בחשבון ובעברית נותרו על ממוצעים דומים עם עלייה קלה מאוד של כ-1% בממוצע.

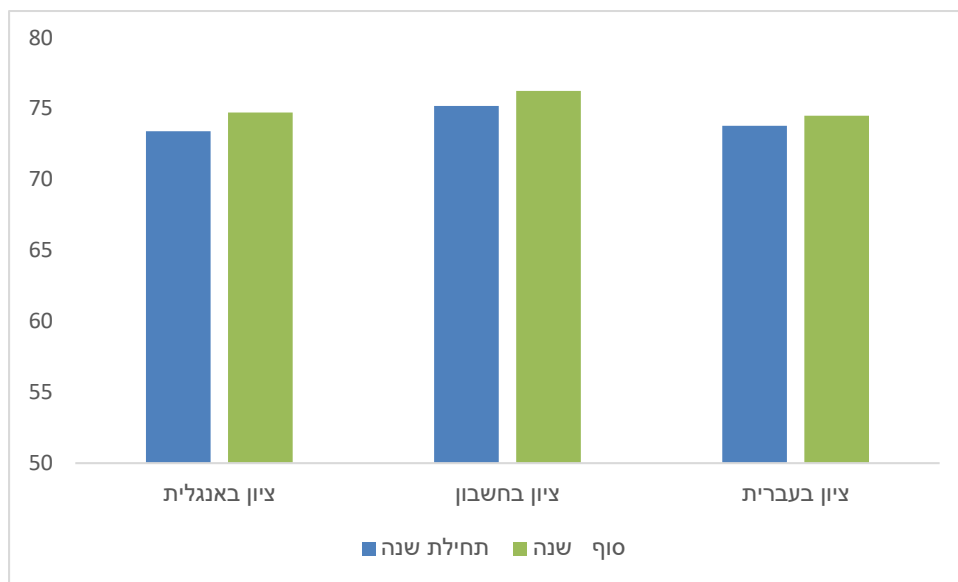
טבלה 4: הבדלים בין שתי נקודות המדידה במדדי התפקוד בבית הספר

מובהקות p	שינוי (%)	סוף שנה		תחילת שנה		
		ממוצע	ס.ת.	ממוצע	ס.ת.	
.108	6.52%	3.76	1.07	3.53	1.17	התנהגות בכיתה (1-5)
.176	3.87%	4.29	1.02	4.13	1.14	הגעה לבית הספר (1-5)
.340	1.80%	74.72	8.65	73.40	11.33	ציון באנגלית
.373	1.42%	76.25	11.34	75.18	11.17	ציון בחשבון
.422	0.96%	74.50	9.44	73.79	11.15	ציון בעברית

תרשים 3: הבדלים בין שתי נקודות המדידה במדדי תפקוד בבית הספר

תרשים 4: הבדלים בין שתי נקודות המדידה בציונים

4. ילדים עם אירועי חיים קיצוניים

לחלק מהילדים במדגם דווחו אירועי חיים קיצוניים שאירעו בשנת הפעילות תשפ"ג, כגון: התאבדות של האב כטראומה שעדיין נוכחת, מעבר דירה, מעבר בית ספר, חשד לאלימות ולפגיעה מינית, אובדן של אדם קרוב (למשל סבתא) ועוד.

על מנת לבחון את תרומתן וחשיבותן של המועדוניות לילדים אלו, נבדקו המדדים הפסיכולוגיים לפי שאלוני הרף רק עבור קבוצה זו.

ניתוח הממצאים מצביע על שיפור מובהק במרבית המדדים הפסיכולוגיים שנמדדו עבור ילדים אלו בעקבות ההשתתפות במועדוניות.

בפרט, חלה עלייה מובהקת של כ-25% **בחזקות הילד** ($p=.043$), עלייה מובהקת של כ-13% **בהרגלי החיים הבסיסיים** ($p=.025$), עלייה מובהקת של כ-20% **בתפקוד החברתי** במועדוניות ($p=.006$), ירידה מובהקת של כ-17% **בבעיות המשמעת** ($p=.008$), עלייה מובהקת של כ-28% **בתפקוד האישי-רגשי** ($p=.002$), עלייה מובהקת של כ-21% **במסוגלות העצמית** ($p=.006$) וכן עלייה מובהקת של כ-10% **בוויסות הרגשי** ($p=.042$).

משמעות הדבר היא שהשתתפות הילדים שאירעו להם אירועי חיים קיצוניים במועדוניות הצליחה להביא לשיפור משמעותי בתפקודם האישי, הרגשי והחברתי. יש לציין כי רמות שיפור אלו הינן גבוהות אף יותר מאלו של כלל המדגם.

טבלה 5: הבדלים בין שתי נקודות המדידה במדדי המחקר – ילדים שעברו אירוע חיים קיצוניים

מובהקות p	שינוי (%)	סוף שנה		תחילת שנה		
		ס.ת.	ממוצע	ס.ת.	ממוצע	
.043	25.08%	1.73	3.84	1.59	3.07	חוקות הילד
.025	13.04%	0.76	4.16	0.68	3.68	הרגלי חיים בסיסיים
.112	12.54%	1.00	3.41	0.85	3.03	תפקוד לימודי
.006	19.88%	0.75	3.92	0.80	3.27	תפקוד חברתי במועדונית
.008	-17.60%	1.13	2.20	0.86	2.67	בעיות משמעת במועדונית
.002	28.07%	0.84	3.65	1.01	2.85	תפקוד אישי-רגשי
.006	21.82%	0.67	3.35	0.80	2.75	מסוגלות עצמית
.042	10.42%	0.51	3.18	0.37	2.88	וויסות רגשי

הערה: כאשר רמת המובהקות p נמוכה מ-0.05 פירוש הדבר שהשינוי הינו מובהק סטטיסטית.

תרשים 5: הבדלים בין שתי נקודות המדידה במדדי המחקר עבור ילדים עם אירועי חיים קיצוניים

